

11 sept. 2017

Till

Områdeskansliet för humaniora och samhällsvetenskap

Att: Fakulteten för utbildningsvetenskaper, Box 256, 751 05 UPPSALA

E-post: utbvet@utbildningsvetenskap.uu.se

Till fakultetsnämnden för utbildningsvetenskaper

Nominering av hedersdoktor vid vinterpromotionen 2018

Härmed förslås att fakulteten utser professor Johan Heilbron till hedersdoktor.

Person- och kontaktuppgifter

Johan Heilbron, födelsedatum 52-07-01

Mejl: johan.heilbron@planet.nl och heilbron@fsw.eur.nl

Mobiltel.: +31 6 4244 0474

Officiell webbsajt: <http://www.cessp.cnrs.fr/spip.php?rubrique101&lang=fr>

Arbetsadress:

CESSP – Centre Européen de Sociologie et de Science Politique de la Sorbonne

190-198 Avenue de France

75244 Paris Cedex 13

France

Bostadsadress:

Prins Hendrikkade 165

1011 TB Amsterdam

The Netherlands

Utkast till textstycke i programskriften

Fakulteten för utbildningsvetenskaper förlämnar filosofie doktorsgraden *honoris Causa* åt

Johan Heilbron, professor i sociologi vid Erasmus Universiteit Rotterdam, Holland, och forskningsledare vid Centre Européen de Sociologie et de Science Politique de la Sorbonne, Paris, för hans betydande bidrag till den historiska sociologin, vetenskaps-sociologin, den ekonomiska sociologin och forskningen om högre utbildning.

Utkast till text i inbjudningsskriften

Fakulteten för utbildningsvetenskaper

Fakulteten för utbildningsvetenskaper har vid denna promotion glädjen och äran att promovera [---]

Johan Heilbron, född 1952, är sociolog, verksam både i sitt ursprungliga hemland Holland, sedan 2008 innehavare av en professorsstol i ekonomisk sociologi vid Erasmus Universiteit Rotterdam, och i Frankrike där han sedan år 2000 är Directeur d'études (motsv. forskningsledare/professor) vid Centre Européen de Sociologie et de Science Politique de la Sorbonne (CESSP), ett forskningscentrum knutet till Université Paris-Sorbonne, till l'École des Hautes Études en Sciences Sociales samt till den franska forskningsrådsorganisationen CNRS.

Efter studier i sociologi, filosofi och historia i Holland och Frankrike har Johan Heilbron lämnat vägande bidrag till utvecklingen av den historiska sociologin, vetenskapssociologin och vetenskapshistorien, den ekonomiska sociologin, litteratursociologin och forskningen om högre utbildningen. Hans undersökningar från och med 1980-talet av den franska sociologins förhistoria var en pionjärinsats inom ett dittills tämligen outforskat område. Sedan tidigt 1990-tal har han framför allt studerat olika aspekter av transnationaliseringen och globaliseringen inom de vetenskapliga fälten, universiteten, finansvärlden och multinationella företag – och även mer aparta områden såsom det synnerligen globaliserade kampsport-fenomenet "ultimate fighting championships".

Det finns flera skäl till att låta ett hedersdoktorat bekräfta Johan Heilbrons samhörighet med Uppsala universitet.

Det är påfallande att ovan nämnda områden som han bidragit till att utveckla utgör forskningsspecialiteter med stark ställning vid en rad av universitets institutioner och flera av dess fakulteter.

Fakulteten för utbildningsvetenskaper har särskild anledning att framhålla hans historisk-sociologiska undersökningar av produktionen, cirkulationen och utbytena av kunskap inom den högre utbildningen och de vetenskapliga fälten. Inte minst hans studier av transnationalisering och globalisering är av stor relevans för universitets alltmer livaktiga och alltmer institutions- och fakultetsövergripande forskning om högre utbildning.

Dessutom har Johan Heilbron sedan 1980-talet i skilda sammanhang – alltifrån nätverk, konferensarrangemang och forskarutbyten till europeiska forskningsprojekt och gemensamma publikationer – samverkat nära med företrädare för i synnerhet utbildningssociologi och statsvetenskap men även andra ämnen vid Uppsala

universitet. Hans insatser i sådana sammanhang har verksamt främjat universitetets förbindelser med franska sociologiska och historievetenskapliga traditioner och forskningsmiljöer.

[---] Fakulteten för utbildningsvetenskaper välkomnar sina nya hedersdoktorer, uttrycker sin aktning för deras viktiga forskningsinsatser och ser fram emot ett fortsatt samarbete.

Yrkesbana, anknytning till institutioner och forskningsmiljöer, uppdrag och utmärkelser

Johan Heilbron är en sociolog av holländskt ursprung, sedan många år även verksam i Frankrike. Utbildad i sociologi, filosofi och historia vid Universiteit van Amsterdam och vid l'École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) i Paris. Master ('Doctoraal') i sociologi, samt doktorsgrad i politik- och socialvetenskaper vid Universiteit van Amsterdam med professor J. Goudsblom som handledare.

Johan Heilbron är sedan år 2000 verksam som Directeur d'études (motsv. forskningsledare/professor) vid Centre Européen de Sociologie et de Science Politique de la Sorbonne (CESSP, knutet till Université Paris-Sorbonne, EHESS och CNRS), samt sedan 2008 som professor i ekonomisk sociologi vid Erasmus Universiteit Rotterdam. Vi det sistnämnda universitetet grundade han 2008 ett centrum för ekonomisk sociologi vars ledare han varit sedan dess.

Tidigare (2000–2008) innehade han på deltid en professur, "Norbert Elias-stolen", först tillhörig Universiteit Utrecht och därefter flyttad till Erasmus Universiteit Rotterdam. Han har varit fellow vid Wissenschaftskolleg Berlin (1985–1986), Swedish Collegium for Advanced Study (SCAS), Uppsala (1988–1989) och Kungl. nederländska vetenskapsakademien, KNAW (1992–1995). Vidare gästprofessor vid University of Michigan, Ann Arbor (2009) och New York University (2015), och kommer närmast att vistas som fellow vid Institute for Advanced Study i Princeton (2017–2018).

Han har haft många uppdrag, såsom ledamot (2000–2002) av det vetenskapliga rådet inom den franska forskningsrådsorganisationen Centre National de la Recherche Scientifique, och mottagit akademiska utmärkelser såsom ett excellensstipendium från Kungl. nederländska vetenskapsakademien (1992) och Sarton-medaljen för vetenskapshistoria utdelad av Universiteit Gent (2014). Hans engelskspråkiga bok *French Sociology* (2015) belönades med "The Distinguished Publication Award 2016", utdelat av sektionen för sociologihistoria inom the American Sociological Association.

Listan över Johan Heilbrons meriter och hedersamma uppdrag är lång. Ovanstående tjänar bara till att illustrera att han är respekterad inom de områden där han varit verksam.

Vetenskapliga insatser

Johan Heilbrons första publicerade arbeten handlade främst om samhällsvetenskapernas historiska genes och tidiga utveckling, ett intresse som han fortsatt att odla. Engelska versioner är bl.a. *The Rise of Social Theory*, Polity Press, 1995, samt (med medförf.) *The Rise of the Social Sciences and the Formation of Modernity*, Kluwer Academic Publishers, 1998. Särskilt inflytelserika var hans bidrag till förståelsens av den franska sociologins dittills tämligen utforskade förhistoria, dess "pre-disciplinära" faser, innan den i och med den första generationen durkheimianer blev en vetenskap i modern mening.

Han har vidare utgivit (med medförf.) *Pour une histoire des sciences sociales*, Fayard, 2004, och skrivit artiklar och redigerat tidskriftsnummer om utvecklingen av vetenskapliga discipliner, positivism, vetenskapliga revolutioner, transnationalism och nationella traditioner. (Om det sistnämnda handlade ett temanummer av *Revue d'histoire des sciences humaines*, nr 18 2008, med Johan Heilbron som gästredaktör.) Som nämnts belönades hans bok *French Sociology* med The Distinguished Publication Award 2016, utdelat av ASA:s sociologihistoriska sektion; i denna bok utsträckte han sina analyser av sociologins förhistoria framåt i tiden till att behandla fransk sociologi mellan tidigt 1800-tal och cirka år 2000. Ett bidrag till den modernare sociologins historia är Norbert Elias samlade skrifter i en tyskspråkig (19 band, Suhrkamp) och en engelskspråkig (18 band, University College Dublin Press) utgåva; för dessa ingick Johan Heilbron i redaktionen och ansvarade för bearbetningar.

Från och med 1990-talet har en tyngdpunkt i hans forskning varit studier av transnationella kulturella utbyten och globaliseringen, vilket avkastat en rad publikationer på holländska, liksom franska och engelska bokkapitel och artiklar om de globala flödena av litteraturöversättningar (han var medredaktör för ett temanummer, nr 144 2002, av *Actes de la recherche en sciences sociales* om översättningar), om idéernas internationella cirkulation (ämnet för temanumret 145 2002 av sagda tidskrift) samt om den globala spridningen av kampsportfenomenet "ultimate fighting championships" (ämnet för temanumret 179 2009). En etapp av forskningen om globala kulturella utbyten presenterades i småskrifterna *Transnational Cultural Exchange and Globalization*, University of Delhi, European Studies Programme, 2010, och *But What About the European Union of Scholars?*, Netherlands Institute for Advanced Study, 2011. Han har senast varit medredaktör

för *Serendipities* nr 2 2017, ett temanummer om internationella utbyten inom samhällsvetenskaperna samt för den kommande samlingsvolymen *The Social and Human Sciences in Global Power Relations*, Palgrave Macmillan, under utgivn., 2018.

Den expansiva nyare ekonomiska sociologin är ytterligare ett område inom vilket Johan Heilbron tillhörde pionjärerna och fortsatt att göra betydande insatser. Han tog 1999 initiativet till ett europeiskt forskarnätverk för ekonomisk sociologi, vars nyhetsbrev fått avsevärd spridning och är tillgängligt från sajten <http://econsoc.mpifg.de>. Han har på olika vis utforskat finansvärlden i historiskt-sociologiskt perspektiv, ekonomins ”finansialisering”, aktieägarnas växande makt, transformationer av bolagens policies i fråga om forskning och utveckling och relationer till de anställda, samt eliters framväxt och funktioner. Här var han medredaktör för temanumret 146–147 2003 av *Actes de la recherche en sciences sociales* om finansvärlden, och för en kommande samlingsvolym *New Directions in Elite Studies*, Routledge, under utgivn. 2017. Han har även undersökt multinationella företags omvandlingar och bl.a. nyligen med en medförfattare skrivit en monografi om den ursprungligen holländska farmaceutiska firman Organon, *De zaak Organon. Geneesmiddelen in de greep van bedrijvenpoker*, Bert Bakker/ Prometheus, under utgivn. 2018.

Johan Heilbron har under de senaste dryga tio åren ingått i ledningen för tre stora internationella forskningsprojekt finansierade av Europakommissionen, ”For a European Research Space in the Social Sciences” (ESSE, 2004–2009, se www.espaceesse.org), ”Mobilising Future research Collaborations in the Social Sciences and Humanities in the European Union, the New Independent States and China” (2006–2009, se www.globalsocialscience.org), samt ”International Cooperation in the Social and Human Sciences: Comparative Historical Perspectives and Future Possibilities” (INTERCO-SSH, 2013–2017, se <http://www.interco-ssh.eu/>).

Utöver med egen forskning har Johan Heilbron betytt mycket för kollegerna, och för den historisk-sociologiska forskningen i stort, genom sina insatser som ledare för olika program och projekt och som redaktör för bokserierna Liber (Éditions du Seuil, Paris), Bibliothèque des sciences sociales (Flammarion), History of science and scholarship in the Netherlands (Amsterdam University Press), samt Socio-Historical Studies of the Social and Human Sciences (Palgrave MacMillan). Vidare har han ingått i redaktionen för tidskrifterna *Actes de la Recherche en Sciences Sociales* och *Economic Sociology* (se <http://econsoc.mpifg.de>), liksom i redaktionsråden för tidskrifterna *European Journal for Social Theory*, *Revue d'histoire des sciences humaines*, *Sociologie*, *Social Science Information*, *Transeo*, *Serendipities – Journal*

for the sociology and history of the social sciences samt *Biens Symboliques / Symbolic Goods*.

Johan Heilbrons speciella relationer till Uppsala universitet

Genom många år har Johan Heilbron samarbetat med Uppsalaforskare, i synnerhet med dem som inom olika discipliner ägnat sig åt den högre utbildningens sociologi och åt vetenskapshistoria. Hans bidrag har även haft betydelse för ämnen som idé- och lärdoms historia och litteraturvetenskap.

En grund till sitt välutvecklade kontaktnät i Uppsala lade Johan Heilbron under en längre vistelse vid SCAS (Swedish Collegium for Advanced Study) i Uppsala 1988–1989. Han har återvänt och bl.a. givit föreläsningar vid SCASS 1998 och 2006.

Johan Heilbron började redan cirka 1986 att regelbundet samarbeta med statsvetaren Björn Wittrock, som verkat i ledningen för SCAS (Swedish Collegium for Advanced Study) i Uppsala och på senare på en professorsstol vid Uppsala universitet. Wittrock och Heilbron arrangerade tillsammans ett par workshops vid SCAS och redigerade tillsammans med ekonomhistorikern Lars Magnusson *The Rise of the Social Sciences and the Formation of Modernity. Conceptual Change in Context, 1750–1850*, Springer, 1998. Det var en pionjärapublication eftersom samhällsvetenskapernas ”pre-disciplinära” historia dåför tiden var ganska utforskad. Senare var Heilbron medansvarig för det nämnda, av Wittrock samordnade, europeiska projektet ”Mobilising Future research Collaborations in the Social Sciences and Humanities in the European Union, the New Independent States and China”.

Johan Heilbrons samverkan med medarbetare i den utbildningssociologiska forskargruppen SEC (Sociology of Education and Culture, sedan 1997 vid Uppsala universitet) har pågått mer eller mindre kontinuerligt sedan de första kontakterna i Paris under tidigt 1980-tal. Bland mycket annat medverkade Johan Heilbron i det internationella forskarnätverket ”Formation des élites et internationalisation de la culture”, koordinerat av Monique de Saint-Martin (EHESS, Paris) och undertecknad, som sedan starten 1993 fram till 2000 samlade forskare från ett tjugotal länder. I det sammanhanget skrev Johan Heilbron ett för de fortsatta gemensamma undersökningarna riktningsgivande bidrag ”Traductions et échanges culturels: notes sur le système mondial de traduction” i proceedingsvolymen *Formation des élites et culture transnationale – Colloque de Moscou, 27–29 avril 1996* (eds D. Broady, N. Chmatko & M. de Saint Martin), Paris/Uppsala 1997.

SEC vid Uppsala universitet har nu senast ansvarat för de svenska bidragen till ett redan nämnt europeiskt projekt under ledning av Gisèle Sapiro och Johan Heilbron, ”International Cooperation in the Social and Human Sciences:

Comparative Historical Perspectives and Future Possibilities” (INTERO-SSH). Detta historiskt-sociologiskt inriktade projekt inom sjunde ramprogrammet mynnar ut i analyser byggda på en gemensamt hopsamlad databas om samhällsvetenskapernas och humanioras utveckling i ett antal europeiska länder från 1945 till i dag.

Promotionsvärd

Undertecknad förbereder besöket och agerar promotionsvärd.

Nomineringsförslagets förankring inom fakulteten

Förslaget stöds av ämnesföreträdaren för utbildningssociologi, professor Mikael Börjesson, samt av institutionsledningen företrädd av prefekten FD Henrik Edgren och bitr. prefekt docent Ylva Bergström, samtliga verksamma vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. I övrigt har förslaget hanterats med diskretion.

11 sept. 2017

Donald Broady, professor emeritus

Uppsala universitet

Verksam vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier
och vid Sociologiska institutionen